

20/6/84

EL LENGUATGE

Fan el que deuen

És ben sabut que, en el llenguatge actual, en els conjunts formats pel verb *deure* més un infinitiu, el verb *deure* sol expressar, no l'obligació de realitzar l'acció expressada per l'infinitiu, sinó la probabilitat que es realitzi, i que per a expressar l'obligació (o la necessitat) de dur a terme aquesta acció és normal de recórrer al verb *haver* seguit de la preposició *de*. Així, quan diem *Deu anar a sopar* volem dir, generalment, que probablement va a sopar, i si volem dir que té l'obligació o la necessitat d'anar a sopar, solem dir *Ha d'anar a sopar*. Tanmateix, l'ús del verb *deure* (seguit d'un infinitiu) indicant l'obligació o la necessitat es manté en alguns casos, i no és pas rar de trobar-ne exemples en textos del mateix Fabra: ...*la creença que els escriptors podien i fins devien prescindir de l'obra dels gramàtics* ("Literats i gramàtics").

Tractant dels conjunts formats pels verbs *deure* i *haver de* (i, així mateix, *poder*, *voler*, *gostar*, etc., és a dir, els verbs modals) més un infinitiu, Fabra diu que "l'infinitiu que figura en aquests conjunts no es comporta com un complement or-

dinari del verb que el procedeix; així, no es presta a ésser reemplaçat per un pronom feble". Efectivament, només cal comprar *Procura anar a sopar amb Deu anar a sopar* i *Ha d'anar a sopar*: la primera d'aquestes construccions és reduïble a *Ho procura*, però aquesta reducció no és possible en les altres dues, les quals, si de cas —en un text o diàleg que ho demanés—, més aviat reduiríem a *Hi deu anar* i *Hi ha d'anar*. I, d'altra banda, si bé verbs com *voler* o *poder* admeten de construir-se amb l'infinitiu sobreentès —aquest infinitiu que no es presta a ésser reemplaçat per un pronom feble—, *haver de* no admet aquesta possibilitat en cap cas (diem *Vindré quan pugui* però és immaginable de dir "Vindré quan hagi de"), i *deure* l'admet només en algun cas. ¿Diríem, per exemple, *Vindré quan degui*? El fet és que aquesta possibilitat que té *deure* i no té *haver de* fa que en algun cas s'hagi mantingut *deure* per a la formació de les perífrasis d'obligació (en lloc de *haver de*). Així, en les narracions de Narcís Oller, trobem usualment *Va fer el que devia*, *Faig el que dec*, *No he fet sinó el que devia*, etc., en lloc de *Va fer el que havia de fer*, *Faig el que he de fer*, etc., al costat, però, de *Dec haver pegat un copet de cap* (probabilitat) i *Per això mateix has de callar tu, i no jo!* (obligació).

Albert Jané